

УДК 631.532

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ СПОСОБІВ ЖИВЦЮВАННЯ
СОРТІВ ROSA L.**

В.І. Троян¹, І.С. Вегеренко²

¹*Український інститут експертизи сортів рослин,*

²*Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Нині актуальними є заходи з покращення стану навколишнього середовища, благоустрою, озеленення міст і населених пунктів. Важко уявити озеленення міст і сіл, сади й парки без троянд. Оскільки декоративні властивості цієї культури неперевершені. Для успішного застосування в озелененні, краще використовувати кореневласний садивний матеріал. Метод зеленого живцювання відомий давно, але масового впровадження в Україні досі не набуло.

Нами проведено дослідження укорінення в застелених ґрунтових оранжереях, з нерегульованими умовами мікроклімату Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка. Для пошуку оптимального способу зрізу в конкретних мікроекологічних умовах протягом декількох років проводили наступний досвід: варіантами були три типи оформлення нижнього зрізу живців (прямий, косий від бруньки і косою на бруньку), у 5 повтореннях на сортах Rosa L. (Andeligue, Burdund-81, Sandra, Kardinal) з однієї садової групи, які представлені 25 живцями.

В результаті досліджень встановили, що найкраще укорінення живців відбулося в другому та третьому варіанті (зріз від бруньки та зріз на бруньці) та становить 90-100%. Істотний вплив на процеси регенерації придаткових коренів у живців має температурний режим. Наші спостереження показали, що найбільш інтенсивне утворення каллюса і коренів відбувалися при позитивній температурі повітря 18-20°C, невеликі коливання температури в бік підвищення і пониження суттєво не впливали на розвиток живців, але зниження температури до 10° -15° затримувало коренеутворення і приводило до розростання каллюсної тканини, що могло викликати масове відмирання живців. Вплив температурного режиму проводили у двох варіантах. Укорінення сортів паркових троянд проводили в травні, липні грудні. Найкраще укорінювались живці в травні – 90-100%.

Одночасно проводили спостереження з метою виявлення впливу окремих екзогенних факторів на укоріненість стеблових живців. Для того щоб підтримувати відносну вологість повітря в межах 80-100%, обприскували листя живців. В умовах теплиць достатньо одного обприскування в сонячний день, а в похмурі дні - оптимальна вологість підтримується без поливів. Причому, як тільки у живців утворюється каллюс або невеликі коріння (на 8-15 день) зменшували частоту поливів до 1-2 рази на тиждень, частіше провітрювали.

Експериментальним шляхом довели, що найкращим періодом для розмноження сортів Rosa L. є весняно-літні місяці.

Аналізуючи Державний Реєстр сортів рослин, придатних до поширення в Україні встановлено, що в Україні зареєстровано один сорт *Rosa L.* – Рюїце 1377, який є селекцією країни Нідерландів.

УДК:633.11:631.527

**ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО
ВІДДАЛЕННЯ В СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ НА
АДАПТИВНІСТЬ**

Хоменко Л.О.

Інститут фізіології рослин і генетики НАН України

Найдешевшим джерелом збільшення виробництва зерна, зокрема пшениці озимої, є створення і впровадження в сільськогосподарське виробництво нових високопродуктивних, пластичних з високим рівнем гомеостазу, цінних за хлібопекарськими якостями сортів. Несприятливими факторами при вирощуванні пшениці озимої в Україні є складні умови перезимівлі, дія посухи, ураження рослин хворобами тощо. Тому надзвичайно важлива роль для одержання стабільних валових зборів зерна в країні мають високо адаптивні сорти з потужним генетичним потенціалом продуктивності.

Відкриття теорії еколого-генетичної організації кількісних ознак і нового епігенетичного феномену, дозволяє в рази підвищити ефективність селекції рослин на продуктивність і урожай (Драгавцев В.А., 2015). В швидкому еволюційному процесі, «селекція представляє собою еволюцію направленою волею людини...» (Вавилов М.І., 1935) і залишається призначеною для заміни одного генотипу взаємодіючого в комплексі з зовнішнім середовищем другим (Сюков В.В., 2007).

Внутрішньовидова гібридизація відіграє важливу роль в селекції пшениці й продовжує залишатися основним методом створення вихідного матеріалу для відбору. Відбір – це спрямовані зміни концентрації генів в популяції (Бороевич С., 1984), а підбір батьківських компонентів для гібридизації є вирішальним успіхом в селекції на адаптивність з реалізацією високопродуктивного генетичного потенціалу.

Практичний досвід вченого селекціонера, академіка НАН України Моргуна В.В. при веденні селекції пшениці м'якої озимої на продуктивність у виробництві, відмічено рекордним урожаєм сорту Фаворитка на межі 131,8 ц/га. Але сучасні зміни клімату за умов підвищеного температурного режиму й з наступом його аридності (лат. *aridus* - сухий), призводить до зниження зволоженості територій, що вносить корективи в нові напрямки, методи селекції з залученням інноваційних технологій, досягнень молекулярної генетики та клітинної інженерії.